

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت- گروه مدیریت بازرگانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: " بیمه "

عنوان:

تقابل بانکداری اسلامی در مقابل بانکداری جهانی

(مطالعه موردی شعب شمال تهران بانک صادرات ایران)

استاد راهنما:

دکتر قاسمعلی بازایی

پژوهشگر:

شهریار خلیلی اردلی

بهار ۱۳۹۴

Islamic Azad University

Central Tehran Branch

Faculty Of Management – Department of Business Management

"M.A" Thesis

On : " Insurance "

Subject:

Contrast Islamic Banking in the banking world

(case study bank branches north of Tehran Iran exports)

Advisor:

Ghasem Ali Bazaei (Ph.D)

By:

Shahriyar Khalili Ardeli

Spring 2015

تقدیر و تشکر

ذلک فضل من الله و کفی با الله علیما (۷۰ نساء)

چنین فضل از سوی یکتا خداست که دانایش بس همه خلق راست

شکر شایان نثار ایزد منان که توفیق را رفیق راهم ساخت تا این پایان نامه را به
پایان برسانم.

تقدیر و تشکر از استاد گرامی جناب آقای دکتر قاسمعلی بازایی به عنوان استاد
راهنما همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خود قرار داده است.

تقدیم به :

همسر مهربان و فرزندان دلبندم که در همه حال یار و پشتیبان من بوده اند
همچنین تمام دوستان و عزیزانی که برای به سرانجام رسیدن این پژوهش از هیچ
کمکی دریغ ننموده و من را یاری کردند

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	مقدمه
۴	۱-۱- بیان مسأله تحقیق
۵	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۳-۱- اهداف تحقیق
۶	۴-۱- فرضیه‌های تحقیق
۷	۵-۱- روش تحقیق
۷	۶-۱- جامعه آماری و حجم آن
۷	۷-۱- بر آورد حجم نمونه و روش نمونه گیری
۷	۸-۱- روش گرد آوری اطلاعات
۷	۲-۸-۱- تحقیقات میدانی
۸	۹-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸	۱۰-۱- تعریف واژگان
۹	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۰	۱-۲- مقدمه
۱۲	۲-۲- تاریخچه بانکداری در جهان و ایران
۱۲	۱-۲-۲- تاریخچه بانکداری در جهان
۱۴	۲-۲-۲- تاریخچه بانکداری در ایران
۱۷	۳-۲- مدل کسب و کار
۱۸	۴-۲- مدل کسب و کار چیست
۲۰	۵-۲- عوامل تأثیرگذار در تغییر مدل کسب و کار
۲۰	۶-۲- تعریف مدل کسب و کار
۲۱	۷-۲- اهداف يك مدل کسب و کار
۲۲	۸-۲- تعریف اجزاء يك مدل کسب و کار
۲۴	۹-۲- انواع مدل های کسب و کار
۲۵	۱۰-۲- انواع Business Model
۲۸	۱۱-۲- انواع Business Model هاي تحت Web
۲۹	۱۲-۲- شرح انواع Business Model هاي تحت WEB
۳۲	۱۳-۲- چگونگی تهیه مدل کسب و کار
۳۳	۱۴-۲- مدل جدید کسب و کار
۳۳	۱۵-۲- ساختار یک مدل کسب و کار
۳۴	۱۶-۲- تفاوت‌های Business Model و Strategy
۳۶	۱۷-۲- بررسی جوانب مختلف Business Model

۳۷	۱۸-۲- مدل‌های کسب و کار در فضای برخط
۳۸	۱۹-۲- مشخصات خاص فضای web
۳۹	۲۰-۲- دستاوردهای فناوری وب برای بنگاه‌ها و سازمانهای تجاری
۴۰	۲۱-۲- دستاوردهای فناوری وب برای کاربران و مشتریان
۴۲	۲۲-۲- پیشینه پژوهش
۴۲	۲۲-۲-۱- تحقیقات خارجی
۴۶	۲۲-۲-۲- تحقیقات داخلی
۴۷	فصل سوم: روش شناسی تحقیق
۴۸	مقدمه
۴۹	۳-۱- روش تحقیق
۵۰	۳-۲- نوع تحقیق
۵۰	۳-۳- جامعه آماری تحقیق
۵۰	۳-۴- روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۵۱	۳-۵- روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۵۱	۳-۵-۱- مطالعات کتابخانه‌ای
۵۱	۳-۵-۲- تحقیقات میدانی
۵۱	۳-۶- ابزار و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۲	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۳	مقدمه
۵۴	۴-۱- ارائه نتایج توصیفی تحقیق
۵۷	۴-۲- تحلیل استنباطی یافته‌ها
۵۷	۴-۲-۱- نتایج تحلیل عاملی اکتشافی
۵۸	۴-۲-۲- آزمون نرمال بودن
۶۲	فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۶۳	مقدمه
۶۴	۵-۱- خلاصه‌ای از نتایج توصیفی
۶۴	۵-۲- بحث در نتایج
۶۶	۵-۳- پیشنهادهای پژوهشی
۶۷	۵-۴- پیشنهادهای پژوهشی
۶۷	۵-۵- محدودیت‌های پژوهش
۶۷	۵-۵-۱- در کنترل محقق
۶۷	۵-۵-۲- خارج از کنترل محقق
۶۹	منابع و ماخذ
۷۲	چکیده لاتین

فهرست جداول

- جدول ۱-۲- انواع کسب و کارهای موفق در ۵۰ سال گذشته ۲۵
- جدول ۲-۲- انواع حقوق مطرح در يك Business Model از دید محققین دانشگاه MIT ۲۶
- جدول ۳-۲- وابستگی اقتصاد آمریکا به Business Model ها بر اساس اطلاعات ۱۰۰۰ شرکت برتر ۲۷
- جدول ۴-۲- ترکیب انواع نوآوری ها و مدل های تجاری ۳۵
- جدول ۱-۳- ضرایب آلفای کرونیباخ ۵۱
- جدول ۱-۴- توزیع فراوانی افراد نمونه بر حسب جنسیت ۵۴
- جدول ۲-۴- توزیع فراوانی افراد نمونه بر حسب سطح تحصیلات ۵۵
- جدول ۳-۴- توزیع فراوانی بر حسب سابقه کار ۵۶
- جدول ۴-۴- جدول KMO ۵۷
- جدول ۵-۴- اشتراکات ۵۷
- جدول ۶-۴- آزمون کلوموگرف - اسمیرنوف تک نمونه‌ای جهت تعیین نرمال بودن متغیرهای پژوهش ۵۸
- جدول ۷-۴- نتایج آزمون تحلیل مسیر برای متغیرهای پژوهش در حالت ضرایب معناداری ۶۱

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲ - چارچوب مفهومی مدل کسب و کار ۳۴
- نمودار ۱-۴ - توزیع فراوانی افراد نمونه بر حسب جنسیت ۵۴
- نمودار ۲-۴ - توزیع فراوانی افراد نمونه بر حسب سطح تحصیلات ۵۵
- نمودار ۳-۴ - توزیع فراوانی بر حسب سابقه کار ۵۶

فهرست شکل ها

- شکل ۱-۲- مدل کسب و کار ۱۸
- شکل ۲-۲- جایگاه Business Model در يك سازمان ۲۸
- شکل ۳-۲- چگونگی تهیه مدل کسب و کار ۳۲
- شکل ۱-۳- روش‌شناسی تحقیق ۴۹
- شکل ۱-۴- نتایج آزمون تحلیل عاملی مرتبه اول برای مولفه‌های مدل کسب و کار در حالت ضرایب معناداری ۵۹
- شکل ۲-۴- نتایج آزمون تحلیل عاملی مرتبه اول برای مولفه‌ها در حالت تخمین استاندارد ۶۰
- شکل ۳-۴- نتایج آزمون تحلیل مسیر برای متغیرهای پژوهش در حالت ضرایب معناداری ۶۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، بانکداری اسلامی در مقابل بانکداری جهانی: مدل کسب و کار، بهره‌وری و ثبات مطالعه موردی بانک صادرات - ایران است. پژوهش حاضر از حیث هدف تحقیق، کاربردی و از حیث موضوع و سوالات پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی - همبستگی می‌باشد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل یک پرسشنامه بود که بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت درجه‌بندی شد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شامل کارکنان شعب بانک صادرات در تهران بود. برای انتخاب کارکنان از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. با استناد به فرمول کوکران حجم نمونه برابر با ۳۸۴ نفر تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با بهره‌گیری از فنون آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد) و استنباطی (آزمون کلموگرف- اسمیرنف، تحلیل مسیر و تحلیل عاملی تاییدی) صورت گرفت. نتایج آزمون تحلیل عاملی مرتبه اول برای مولفه‌های مدل کسب و کار شامل استراتژی اصلی، منابع استراتژیک، ارتباط با مشتریان، شبکه ارزش، در حالت ضرایب معناداری نشان می‌دهد که مقادیر همه آماره‌ها معنادار هستند و فرضیات تحقیق رد نمی‌شوند. بر همین اساس کاربست منابع استراتژیک، داشتن تعامل و ارتباط با مشتری نظیر اتخاذ بازاریابی رابطه‌مند و نیز داشتن شبکه ارزش به عنوان ابعاد می‌تواند مدل کسب و کار در بازار رقابتی جدید عامل بهره‌وری باشند. در ادامه بررسی‌ها نتایج آزمون تحلیل مسیر برای متغیرهای پژوهش در حالت ضرایب نشان داد که شاخص‌های برآزش مدل تا حدودی از برآزش خوبی برخوردار هستند و معناداری روابط بین متغیرها را نشان می‌دهند.

واژگان کلیدی: بانکداری اسلامی، بانکداری جهانی، مدل کسب و کار، بهره‌وری

فصل اول كليات تحقيق

مقدمه

نزدیک به نیم قرن از تأسیس اولین بانکهای بدون ربا در کشورهای مسلمان می‌گذرد. در این مدت این بانکها از جهت کمی و کیفی توسعه قابل توجه بودند، به طوری که امروزه در غالب کشورهای اسلامی و حتی برخی کشورهای غیرمسلمان الگوهای مختلفی از بانکهای بدون ربا فعالیت می‌کنند. بانکهای بدون ربا اگرچه از جهت حذف ربا از عملیات بانکی مشترکند اما از جهت انتخاب الگوی عملیاتی و گزینش عقود و روشهای معاملاتی متفاوت هستند.

برخی از بانکهای بدون ربا از جهت تعداد عقود به کمترین مقوله ممکن و از جهت نوع عقود به نزدیکترین آنها به بانکداری ربوی بسنده کرده‌اند، در مقابل برخی دیگر بر عقود پافشاری می‌کنند که بیشترین تفاوت را با معاملات بانکداری ربوی دارند و گروهی از بانکهای بدون ربا نیز از ترکیب این قراردادها بهره می‌برند. این تفاوت الگوها گرچه در بلندمدت به ضرر بانکداری بدون ربا است و مانع از آن می‌شود که مسلمانان و کشورهای اسلامی معاملات پولی و بانکی گسترده داشته باشند. اما در کوتاه مدت این فایده را دارد که الگوها و شیوه‌های مختلف تجربه شود تا بهترین آنها گزینش شود. گروهی بهره بانکی را مصداق کامل ربا دانسته‌اند و به دنبال ایجاد بانکهای اسلامی بوده‌اند که از ۵۰ سال پیش تئوری آن مطرح شد. گروه دوم به توجیه این موضوع روی آورده‌اند و آن را نیاز جامعه دانسته‌اند و به عنوان مصلحت و حاجت به حکم ثانوی به آن تن داده‌اند و گروه سوم نیز بین ربا و بهره بانکی تفاوت قائل شده‌اند و حکم این دو را متفاوت خوانده‌اند که گروه سوم را می‌توان جزء طراحان بانکداری فعلی کشور دانست.

ربا در صدر اسلام با نظام جدید بانکداری مدرن متفاوت است، ضمن آنکه امروزه بدون وجود بانک نمی‌توان به فعالیت اقتصادی دست زد. از نظر علم اقتصاد، ارزش اقتصادی زمان یک واقعیت زندگی اجتماعی است و با ربا ارتباطی ندارد، همانگونه که در شریعت و فقه موضوع خرید نسیه و پرداخت بهای آن در آینده پذیرفته شده است، موضوع ارزش اقتصادی زمان نیز از همین جنس است و اگر این ارزش را نپذیریم نظام اقتصادی ضرر می‌بیند.

مسئله تحریم ربا به عنوان یکی از مبانی اصولی نظام اقتصادی اسلام امری است که به طور سلبی مطرح بوده و مسلم است که حذف ربا به نحو ایجابی به اندیشه و طرحی خاص اشاره نمی‌نماید. بر این اساس تلاش در جهت برداشتن گامهایی فراتر از حذف ربا در راستای ایجاد مبانی استوار برای نظام پولی، مالی و بانکی غیررئبوی ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. بدیهی است این امر مهم، لازم است به گونه‌ای باشد که اولاً متکی بر فقه پویای اسلامی بوده و ثانیاً قابلیت‌های لازم را برای اجرایی شدن داشته و ثالثاً از کارایی در خور و شایسته جهت کمک به تأمین اهداف مطلوب اقتصادی جامعه برخوردار باشد.

۱-۱- بیان مسأله

پیش از شکل‌گیری بانک‌های بدون ربا، مسلمانان پول‌های خود را به بانک‌های غیراسلامی نمی‌سپردند تا مجبور به دریافت ربا نشوند. آنان پول‌های خود را تبدیل به پول رایج خارجی، املاک، طلا و سنگ‌های قیمتی می‌کردند. بدین صورت، این ثروت‌ها از جریان سرمایه‌گذاری خارج می‌شد. با تأسیس بانک‌های اسلامی، مقدار زیادی از این ثروت‌ها مجدداً وارد جریان سرمایه‌گذاری شد (Erhun Kula, 2009). ایده بانکداری و تأمین مالی اسلامی نخستین بار در دهه ۱۹۵۰ مطرح شد. اما آغاز بانکداری اسلامی به دهه ۶۰ میلادی برمی‌گردد. با این حال، برخی دهه ۷۰ را دهه آغاز مؤثر بانکداری اسلامی می‌دانند که در این صورت، حداقل ۵ دهه و حداکثر ۶ دهه از آغاز بانکداری اسلامی می‌گذرد (میثمی و عیوضلو، ۱۳۸۹).

طی سه دهه اخیر، تعداد مؤسسه‌های تأمین مالی اسلامی در سطح جهان، از یک مؤسسه، در سال ۱۹۷۵ به سیصد مؤسسه رسیده که در بیش از ۷۵ کشور گسترده شده، است. برخی همچون میرآخور و اقبال تا ششصد مؤسسه هم ذکر کرده‌اند (Cihak Martin and Hesse Heiko, 2010). پاکستان در سال ۱۹۸۰ اولین کشوری بود که سیستم بانکداری اسلامی را برگزید. در ایران، سودان و اندونزی هم امروزه سیستمی کاملاً اسلامی در بانکداری رعایت می‌شود.

اینک دارایی بانک‌های اسلامی در سطح جهان ۲۵۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است. میرآخور و اقبال تا ۶۰۰ میلیارد دلار هم تخمین زده‌اند و انتظار می‌رود که رشد دارایی‌های بانک‌های اسلامی سالانه پانزده درصد باشد (Cihak, Martin, 2009). این نرخ رشد دو رقمی دارایی‌های منطبق با شریعت اسلامی، تأمین‌کنندگان اعتبار اسلامی را بر آن داشته است تا نگاه خود را به قلمروهای تازه در داخل و خارج از کشور اسلامی معطوف کنند.

بانک‌های اسلامی و مؤسسه‌های تأمین مالی اسلامی، ظرفیت جهانی زیادی برای گسترش دارند. این ظرفیت مرهون قابلیت‌های این نظام و همچنین مشکلات ساختاری تأمین مالی ربوی است. به اعتقاد، خان (۱۹۹۸) ناکارآمدی نظام اقتصاد سنتی (نظام مشتمل بر بهره) مسئله‌ای نیست که تنها در میان مکاتب اسلامی مطرح باشد؛ بلکه بسیاری از اقتصاددانان، نظیر فیشر (۱۹۴۵)، سیمونز (۱۹۴۸)، و فریدمن (۱۹۴۸)، بیان کرده‌اند که سیستم بدهکاری یک‌طرفه و مشتمل بر بهره اساساً از ریشه متزلزل است (مالک ندیم، ۱۳۸۸).

در دهه‌های اخیر، فرایند جهانی‌شدن که در اینجا به معنی، داشتن گستره جهانی برای فعالیت بانک‌های اسلامی و گسترش ارتباطات جهانی از جمله ارتباطات مالی میان کشورهای مختلف و نیز نهادهای مالی آنهاست و نه جهانی شدن مصطلح، پنجره‌های تازه‌ای را بر روی بانک‌های اسلامی باز کرده است. فرضیه اساسی این نوشتار این است که بانک‌های اسلامی، هم به دلیل قابلیت‌ها و هم به دلیل دور نماندن از پیشرفت، ناگزیرند در مسیر جهانی شدن گام بردارند و در تأمین ثبات و امنیت مالی جهان نقش آفرینی کنند.

حال با این فرض در این تحقیق، به دنبال پاسخگویی به این سوال هستیم که چگونه می‌توان همگام با رشد و پیشرفت صنعت بانکداری در جهان به بهره‌وری و ثبات در نظام بانکداری اسلامی برسیم.

۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق

واقعیت این است که مهمترین رویکرد یا رویکرد غالب و رسمی در نظام جمهوری اسلامی ایران رویکرد "بانکداری بدون ربا" بوده است بر این اساس می‌توان گفت که تاکنون جهت گیری قوانین بانکداری در ایران و رویه‌ها و مقررات تعیین شده براساس موازین بانکداری اسلامی نبوده است. ایده "بانکداری بدون ربا" در واقع به معنی این است که واقعیت بانکداری متعارف، امری پذیرفته و قابل قبول و دارای آثار مطلوبی در جامعه است اما از آنجائی که این نظام براساس نظام حقوقی مبتنی بر ربا پایه گذاری گردیده، لازم است ربا را از روابط حقوقی حاکم بر عملیات بانکداری حذف کنیم.

چنانچه در چارچوب نظام اسلامی و بر پایه موازین اقتصاد اسلامی بخواهیم نظام بانکداری ایجاد کنیم، مسأله به این راحتی نیست و لذا لازم است همه اجزا و ارکان و ساز و کارهای آن و همه روابط و تصمیم گیری های مرتبط، براساس اصول و موازین اسلام طراحی و عملیاتی شود. به طور واضح، بر اساس این رویکرد، مشکلات نظام بانکداری عرفی در مسئله ربا منحصر نیست بلکه ما مسلمانان وظیفه داریم کلیه عملیات مالی و بانکی خود را براساس حذف ربا، حذف غرر، حذف غبن و حذف ظلم استوار کنیم.

لذا رویکرد مهم در بانکداری اسلامی بر این ایده استوار است که تنظیم روابط متقابل و تعیین میزان برخورداری هریک از سپرده گذاران و سهامداران بر مبنای حق و عدل تنظیم می‌گردد. چنانچه به نحو کارشناسی و دقیق به بررسی ماهیت نظام بانکداری عرفی بپردازیم، می‌توان این فرضیه را مطرح ساخت و اثبات نمود که اساس نظام بانکداری عرفی بر پایه حاکمیت نرخ بهره قراردادی استوار است و قیمت پول یا نرخ بهره بر اساس عرضه و تقاضای آن در بازار پول و محاسبه هزینه فرصت آن به طور برونزا و یا درونزا تعیین می‌گردد.

تجربه اجرای بانکداری بدون ربا در ایران نیز حاکی از آن است که عملیات بانکداری بدون ربا چندان به تغییر ساختار و ماهیت تصمیم‌گیری منجر نشده است. امروزه چنانچه در محافل و جلسات بین بانکی حضور یابیم، بسیاری از کارشناسان آگاه و خبره این نظام بر صوری بودن عملیات تأکید دارند. با اندک بررسی و تحقیق در ماهیت قراردادهای مشارکتی و مبادله‌ای انجام شده در بانکهای کشور می‌توان به حاکمیت نرخ‌های برونزای تسهیلات و سپرده‌ها اذعان نمود.

با توجه به مباحث فوق شایسته است رویکرد اصلی طرح تحول بانکی از جهت انتخاب دو رویکرد بانکداری بدون ربا و یا بانکداری اسلامی مشخص شود. با انتخاب این دو رویکرد زمینه برای بحث‌های دیگر از جهت قوانین و مقررات و ساختارهای بانکداری و نظارت روش‌تر خواهد گشت.

باتوجه به مطالب فوق اهمیت تحقیق حاضر از آن جهت بیشتر خواهد شد که، چنانچه رویکرد بانکداری اسلامی مورد توافق باشد در آن صورت بر اساس اصول، مفاهیم، معیارها و قواعد کاربردی بانکداری اسلامی لازم است طرحی نو در انداخته شود.

البته لازم به تأکید است، با این فرض، تحول ساختاری در رویه‌های نظام بانکی، نحوه تجهیز و تخصیص منابع، نوع فعالیت بانکها، ساختار رفتاری و سازمانی بانکها و نهادهای تأمین مالی، کیفیت صورتهای مالی و نحوه محاسبه هزینه‌ها و سود تغییرات ماهوی اساسی انجام پذیرد.

۳-۱- هدف تحقیق

هدف از انجام این پژوهش بررسی تفاوت‌های بانکداری اسلامی و بانکداری جهانی و ارائه راهکارهایی برای ایجاد ثبات و بهره‌وری در نظام بانکداری اسلامی است.

۴-۱- فرضیه‌های تحقیق

بانکداری اسلامی از طریق مدل کسب و کار بر بهره‌وری تأثیر می‌گذارد.

اتخاذ استراتژی‌های اصلی از ابعاد مدل کسب و کار بر بهره‌وری تأثیر می‌گذارد.

کاربست منابع استراتژیک از ابعاد مدل کسب و کار بر بهره‌وری تأثیر می‌گذارد.

ارتباط با مشتریان از ابعاد مدل کسب و کار بر بهره‌وری تأثیر می‌گذارد.

داشتن شبکه ارزش از ابعاد مدل کسب و کار بر بهره‌وری تأثیر می‌گذارد.

۵-۱- روش تحقیق

این تحقیق به روش توصیفی-پیمایشی انجام خواهد گرفت.

۶-۱- جامعه آماری و حجم آن

جامعه آماری در این پژوهش شامل کارکنان و مدیران شعب بانک صادرات ایران است. حجم جامعه در بررسیهای بعدی مشخص خواهد شد.

۷-۱- بر آورد حجم نمونه و روش نمونه گیری

به منظور انتخاب بانکهای مورد پژوهش از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. به این منظور ابتدا از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد. در روش مذکور جامعه آماری (اینجا بانک صادرات ایران که در مراکز استان‌های کشور واقع شده‌اند)، به چند خوشه تقسیم خواهد شد (پنج خوشه شامل: مرکز، شمال، جنوب، شرق و غرب) سپس دو خوشه با توجه به حجم جامعه و تعداد خوشه‌ها انتخاب خواهد شد. سپس از مراکز واقع گرفته در خوشه منتخب، کارکنان آن شعبه بانک صادرات مورد نظرسنجی واقع خواهند شد.

حجم نمونه کارکنان با استفاده از فرمول شارل کوکران برای جامعه محدود با مقدار خطای ۵ درصد، مشخص شد.

$$n = \frac{Z^2 pqN}{d^2(N-1) + Z^2 pq}$$

۸-۱- روش گرد آوری اطلاعات

۱-۸-۱- مطالعات کتابخانه‌ای

در این قسمت جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع، از منابع کتابخانه‌ای، مقالات، کتابهای مورد نیاز و نیز از شبکه جهانی اطلاعات^۱ استفاده شده و خواهد شد.

۲-۸-۱- تحقیقات میدانی

در پژوهش حاضر، جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده خواهد شد. جهت بررسی روائی محتوایی (صوری) پرسشنامه‌ها، به نظر استاد راهنما استناد می‌گردد. همچنین جهت بررسی پایایی پرسشنامه‌ها به ضریب آلفای کرونباخ استناد می‌گردد. یادآور می‌شود قالب اصلی پرسشنامه شامل گویه‌هایی با طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم، موافقم، بی‌نظرم، مخالفم و کاملاً مخالفم) و نحوه نمره گذاری آن نیز به ترتیب (۱-۲-۳-۴-۵) خواهد بود.

^۱ internet

۹-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

در پژوهش حاضر، با توجه به فرضیه‌های پژوهش، از روش‌های مختلفی برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها استفاده خواهد شد. به طور کلی در سطح آمار توصیفی از معیارهایی همچون جداول و نمودارهای توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی ابتدا از k-s تک‌نمونه‌ای بمنظور تعیین نرمال یا غیر نرمال بودن توزیع نمونه استفاده می‌شود. اگر توزیع نمونه آماری نرمال بود در بخش آمار استنباطی از آزمونهای پارامتریک و در غیر اینصورت از آزمونهای ناپارامتریک استفاده خواهد شد.

۱۰-۱- تعریف واژگان

بانکداری اسلامی

بانکداری اسلامی یک فعالیت بانکی است که مطابق قوانین دین اسلام (فقه اسلام) است و کاربرد عملی آن در توسعه اقتصاد اسلامی است. فقه اسلامی، اجازه نمی‌دهد که برای دریافت وام، بهره‌ای (به شرطی که از پیش تعیین شده باشد) پرداخت شود (در اصطلاح فقهی به آن ربا می‌گویند). همچنین از نظر دین اسلام، سرمایه‌گذاری در تجارتی که فراهم‌کننده سود یا خدمتی باشد ولی با قوانین اسلام ناسازگار باشد نیز ممنوع است (منبع، ویکی‌پدیا).

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- مقدمه

گرچه امروزه واژه بانک و اصطلاحی مرسوم است که معنا و مفهوم آن نیز، در دید عرف، روشن است، لیکن ارائه تعریفی روشن، جامع و مانع، می‌تواند، برای تبیین ساز و کارهای حاکم بر این نهاد، موثر باشد. زیرا هرچند، معنا و مفهوم بانک تا حدودی، روشن و خالی از ابهام است ولی در تعریف آن، وحدت نظر وجود ندارد.

کلمه بانک، از واژه آلمانی (Bank) به معنای شرکت و یا از واژه (Banco) از زبان ایتالیایی اخذ شده، که در زمان‌های گذشته به معنای دکه‌یا محل کسب صرافان در ایتالیا بوده است.

برخی بانک را موسسه‌ای انتفاعی دانسته‌اند که، با سرمایه خود و یا سپرده‌های مشتریان به منظور کسب سود، اقدام به جمع‌آوری سپرده‌ها، دادن وام، اعتبار و ارائه خدمات بانکی می‌کند و به نظر عده‌ای نیز، بانک یک موسسه مالی واسطه است که، وجوه اشخاص را تحت عنوان سپرده دریافت و این وجوه را در اشکال وام و اعتبار، تنزیل بروات تجاری و خرید اوراق بهادار صرف می‌کند.

طبق ماده ۱ قانون بانکداری، مصوب ۱۳۳۴: بانک موسسه‌ای است که، به صورت شرکت سهامی، مطابق قانون تجارت تشکیل شده، و براساس مواد قانون یاد شده، به عملیات بانکی اشتغال ورزد. ماده ۵۸ قانون بانکی و پولی مصوب ۱۳۳۹ نیز، همین تعریف را تکرار کرده است. طبق ماده یاد شده، بانک موسسه‌ای است که، به صورت شرکت سهامی، مطابق قانون بازرگانی تشکیل شده، براساس مواد این قانون، به عملیات بانکی اشتغال ورزد.

ولی قانون پولی و بانکی، مصوب ۱۳۵۱ بدون ارائه تعریفی از بانک، در بند الف ماده ۳۰، تأسیس بانک و اشتغال به عملیات بانکی و استفاده از نام بانک در عنوان موسسات اعتباری را فقط، طبق مقررات قانون موصوف، امکانپذیر دانسته و در بند الف ماده ۳۱ نیز، تأسیس بانک را فقط به صورت شرکت سهامی عام، با سهام با نام، ممکن دانسته است.